

Az orgona dícsérete

*Én megfordultam a legelső hangra,
s Te Deum szólalt hirtelen, amelynek
édes zenébe vegyült tiszta hangja.
És épolyan volt ez a hang a fülnek,
hangja ennek a Te Deum-zenének,
mint mikor orgonához énekelnek
és majd hallatszik, majd meg nem, az ének.*

(Isteni színjáték, Purgatórium, IX. ének, 139–145. Ford. Babits Mihály)

Mikor Dante, kísérőjével együtt, belép a purgatórium első körébe, fölzeng a boldog vezeklők éneke, a Te Deum: hol tisztán hallatszik, hol meg beleolvad az orgona hangzásába. Az utóbbit, a korabeli „királynő” talán inkább királyian fenséges, talán egész udvartartás helyett való szólását csak elképzelni tudjuk. De a költői látomás, bizonyos a korabeli egyházzenei gyakorlat alapján, nem versengésről szól, versengésről az Istent dicsérő vokális és instrumentális zene között. Nem későbbi korok visszaéléséről, hogy az elhallgató gyülekezet helyett is az orgona énekel vagy hogy túlénélhetetlen hangerejével akarja mórésre tanítani az így vagy úgy, helytelenül vagy helyesen, a maga útját járó népet.

Lapunk megkésétt, de különösen az orgonistákat—organológusokat és az orgonáért rajongókat, remélhetően, gazdagon kárpótoló számát a nyugati, latin keresztény istentiszteleti zene —és templombelső— egyik legjellemzőbb alkotóelemének, az orgonának szenteltük. Régóta felgyülemlett adósságokat törlesztettünk, s e szám, csakúgy, mint folyóiratunk állandóan színvonalas „Laudes organi” rovata, azt is jelzi, hogy tudjuk: a mai magyar egyházzenei társadalom meghatározó, leginkább képzett, tudományos munkára is kész, tollfogatásra is fogható része orgonisták közül kerül ki.

Ugyanakkor elszomorító, amikor kerítésdeszkának használt sípokról, és kiábrándító, amikor a szent rendeltetéshez teljesen méltatlan —anyagi— érdekek harcáról hallunk. S bár az élet jeleként, a keresztény kultúra megbecsülése és az áldozatkészség fokmérőjeként épített vagy megújított hangszereknek szívből örvendünk, sokszor el kell gondolkodnunk, hogy érdemes-e, szabad-e gyülekezeteknek, egyházközségeknek magukat megrokkantó költségeket vállalniuk, miközben nincs pénz a liturgikus énekkel hivatásosan foglalkozó szakember, kórusvezető alkalmazására vagy legalább szerény anyagi támogatására és a karvezető saját pénzén másolja kórusa kottáit. Királynő ide-vagy oda, ilyenkor malíciával idézzük Dantét az énekhangothelyező orgonáról.

A biztató hírek között olvasunk régi helyére visszakerülő orgonáról. Helyét keresi ma az orgona, az orgonista, a templom terében és a liturgiában is. Sok gonddal, sok türelemmel, sok szeretettel meg is kell találni a helyét.